

STRATY LUDNOŚCI POLSKIEJ W BYŁYM WOJEWÓDZTWIE POLESKIM NA SKUTEK LUDOBÓJSTWA POPEŁNIONEGO PRZEZ NACJONALISTÓW UKRAIŃSKICH W LATACH 1939-1947, DANE WSTĘPNE

Straty te nigdy dotąd nie były opublikowane w całości. W czasopiśmie *Na Rubieży* na przestrzeni lat 1998-2016 ukazywały się kilka razy artykuły poświęcone temu zagadnieniu i na nich głównie opiera się obecne zestawienie. Autorzy artykułów i zestawień są uwidocznieni w spisie literatury. Moje uzupełnienia są znikome. Przedstawiony spis jest bardzo nie pełny i osoby, które mają na temat strat na Polesiu jakieś wiadomości proszone są o informacje.

Stosowane skróty i zaznaczenia: zam. = zamordowany, zamordowano; i.n. = imię nieznanne; NN nazwisko i imię, lub tylko nazwisko nieznanne; gm. = gmina; pow. = powiat; l. = lata, lat; str. = strona; ks. = ksiądz; ur. = urodzony; z d. = z domu. Dla ludzi różnych narodowości stosowano skróty **P** - Polacy, **Ż** - Żydzi, **U** - Ukraińcy, **R** - Rosjanie i obywatele ZSRR różnych narodowości. Inne uwagi patrz Jankiewicz (2016).

Powiat Kamień Koszyrski

BEREZICZE wieś sołecka, parafia i gmina, wieś o mieszanej ludności polskiej i ukraińskiej.

17.09.1943 r. oddział UPA dokonał napadu na polskie zagrody i zamordował 3 osoby:

- 1 KOWALCZYK Stanisław syn Andrzeja i Józefy, ur. w 1910 r.
- 2-3 TUSZYŃSCY Stanisław i Bolesław (bracia) ur. 15.09.1909 r.

CHOCIESZÓW wieś sołecka, siedziba gminy

1-5 **W roku 1943**, zostało zamordowanych przez UPA pięciu Polaków NN.

DEREWEK, wieś sołecka, gm. Lubieszów

W pierwszej Połowie 1943 r. w wyniku donosu miejscowego Ukraińca o ukrywaniu Żyda został zam. przez żandarmerię niemiecką:

- 1 WINEROWICZ Władysław

W drugiej Połowie 1943 r. zostali zam. przez nacjonalistów ukraińskich:

- 2 GAJEWSKI i.n.
- 3 NIECKARZ i.n.

HOŁOBY MAŁE KOLONIA wieś sołecka czysto polska, gm. Kamień Koszyrski, ok. 300 mieszkańców. **Od czerwca do sierpnia 1943** zostali zam. przez oddział UPA:

- 1 KALATA Emil,
- 2 NIEWCZAS Bolesław
- 3 PYTKA Adam

We wrześniu 1943 r. zostali zam. przez UPA:

- 4-5 FALKIEWICZ Józef i Bolesław
- 6 JAKUBCZYK Adam
- 7-9 KALATA Józef, Franciszek i Edward
- 10 ŁACHNICKA Helena

W październiku 1943 zostali zam. przez UPA:

- 11-12 PACZOS Michał i jego matka i.n.

W styczniu 1943 r. zostali zam. przez UPA:

- 13-14 PODLASIŃSCY i.n.

- 15 SOKOŁOWSKA Józefa

- 16-18 ZAWADZCY: Marcela, Emilia i Stanisław

1-30 **Lipiec 1943 - styczeń 1944** z rąk OUN-UPA zginęło na terenie parafii Hołoby Małe

. (razem dziewięć wsi) około 30 osób NN.

HORODNO wieś solecka i HORODNO-kolonia

Napad UPA nastąpił **5 maja 1945 r.** Zostały zam. przez UPA następujące osoby:

- 1-2 córka WŁADYSŁAWY CZOPIK l. 5 oraz matka WŁADYSŁAWY i.n. l. 65
- 3 DIABELEK z d. Leśniak l. 59.
- 4 DIABELEK z d. Szlag i.n., l. 33 żona Władysława
- 5 GAŚSIOR Tomasz l. 35
- 6-8 LEŚNIAK Franciszek l. 36, jego żona Karolina l. 35 i córka Liliana l. 12
29.09.1943 r. zostali zam. i spaleni we młynie:
- 9-10 DIABELEK Władysław l. 46 i jego syn Julian l. 13.
- 11-15 Rodzina młynarza 5 osób NN.

Świadkowie: Bobaricka Aniela, Czopik Władysława i 9 innych osób

KAMIENŃ KOSZYRSKI miasteczko liczące ok. 3000 mieszkańców w 1939 r., w tym **Ż** 60%; **P** 20%; **U** 20%.

? **W styczniu 1944 r.** czasie ewakuacji ludności zarządzanej przez Samoobronę zginęło wielu mieszkańców miasteczka. Liczba ofiar nie znana.

KOLONIA - PARCELACJA wieś położona koło Werch, par. i gm. Lubieszów

Napad UPA nastąpił **w sierpniu 1943 r.** Ocalało kilka osób, m.in. Gienek Drewniak zabrany przez Ukrainkę bezdzietną i wychowywany na Ukrainca, odebrany potem przez jego polską rodzinę.

- 1-5 BAŁDYGA i.n. z żoną i.n. i dziećmi: Hanką, Jankiem i Bolkiem
- 6-7 BRZEZULA Franciszek z żoną Magdaleną
- 8-13 BRYGUŁA i.n. z żoną i dziećmi: Rózią, Bolkiem, Julką i Władkiem
- 14-23 DREWNIAK Józef z żoną Franciszką i ich ośmioro dzieci: Basia, Janka, Lodka, Franek, Pelagia, Janek, Heniek i Hela
- 24-27 SZCZEPANIAK Józefa z d. Brzezula z dziećmi: Władzia, Kazia i Tadzio (niemowlę).
- 28-31 ZARĘBA Stanisława i jej mąż też Stanisław (zam. w Pożogu) i ich dwoje dzieci

KRYMNO wieś solecka i kolonia gm. Lubieszów

1-3 **We wrześniu 1943 r.** w czasie napadu UPA (odpartego) zginęło 3 obrońców NN.

LUBIESZÓW miasteczko, wieś solecka, siedziba parafii i gminy.

W roku 1939 miasteczko posiadało około 3000 mieszkańców w tym 45% **Ż** poza tym było tam 45% **U** i 10% **P**.

24.06.1943 r. zostali zam. przez terrorystów z UPA na drodze z Lubieszowa do Hołób

- 1 1 Ks. SZOSTAK Józef, proboszcz par. Małe Hołoby oraz:
- 2
- 2 Brat MOJSIJANEK Piotr z zakonu Pijarów w Lubieszowie, który go odwoził.

W czerwcu 1943 r. została przez terrorystów z UPA zgwałcona i zamordowana:

- 3 KACZMAREK Helena 39-letnia pielęgniarka.
We wrześniu 1943 r. zostali zam. w czasie ucieczki do Kamienia Koszyrskiego
- 4-8 MATUSIEWICZ i.n. z żoną i trojgiem dzieci.
- 9-11 SMOŁOWIK i.n., nauczycielka z Wólki Lubieszewskiej z synem 3 letnim i jej szwagrem.
- 12-21 zam. 10 osób NN.
Główny napad był **09.11.43 r.** zginęło wówczas ponad 200 osób.
- 22-24 ADAMCZYKOWA i.n. matka i dwoje dzieci
- 25 BODZEWICZ, kobieta

- 26-28 BOGUSŁAWSKI Stefan l. 70, lekarz z żoną i synem Aleksandrem.
 29-30 BOROWSKI i.n. i jego siostra i.n.
 31 BUTMANOWA i.n.
 32 DUDEK Jan
 33-34 DYLEWSKI Józef z żoną Marią
 35-37 FALIŃSKA i.n. matka i dwoje dzieci.
 38-44 FRANKIEWICZ i.n. rodzina siedmio-osobowa
 45 GĘBSKI i.n.
 46 GODLEWSKA i.n.
 47 GRABARZ Czesława
 48-51 HORODEŃSKI z żoną i dwiema córkami
 52-56 JANUCHTA Władysław z żoną Natalią i trojgiem dzieci
 57 KNYSZ Władysław
 58 KRAWCZYKÓWNA i.n. młoda dziewczyna
 59-62 KUFEL, i.n. z żoną i dwojgiem dzieci
 63-64 LESISZ Roman z żoną Marią
 65-68 LIPA Ignacy z rodziną, razem 4 osoby
 69 MAŁYSZYCKI Stanisław
 70 NOWOWIEJSKI i.n.
 71 PACHNIEWICZOWA i.n.
 72 PAJDO i.n.
 73 PITULEJ i.n.
 74 PYCZ Ryszard
 75-77 ROGALSKA i.n. z siostrą i córką
 78 ROGULA i.n.
 79 SKUPIŃSKA Maria l. 19
 80-84 SNOPKOWIE rodzina, razem 5 osób
 85-86 TOPOLSCY – małżeństwo
 87 WÓJCIK Władysław
 88-89 WRÓBLOWIE małżeństwo
 90 Siostra Jadwiga, Alojza GANO sercanka – przełożona klasztoru w Lubieszowie
 91 Siostra „Andrzeja” Andrzeja Maria OSSAKOWSKA sercanka z klasztoru w . . .
 . Lubieszowie, spalona żywcem wraz z siostrą Gano.
 92 **Okolo r. 1943** został zrzucony z mostu do rzeki Styr zakonnik z zakonu kapucynów w . . .
 . Lubieszowie ojciec Kasjan CZECHOWICZ, neounita. Zamordowano go po tym jak udał się do Kowla do dowództwa UPA prosić, aby zaniechano napadów na Polaków. Gdy mu odradzano udać się do Kowla odpowiedział, że śmierci się nie boi, bo się ofiarował na męczeństwo. Czy jako męczennik nie zasłużył na wyniesienie go na ołtarze?
 Nie zdołano ustalić więcej nazwisk dla Lubieszowa.
 93-221 Prócz tego zginęło około 129 osób NN.
 . Warto podkreślić, że w czasie napadów wielu Polaków z Lubieszowa otrzymało pomoc od sąsiadów Ukraińców.
 (Straty Żydów w Lubieszowie szacuje się na około 800 osób).
- MAJDAN** wieś sołecka par. i gm. Kamień Koszyrski
 Wieś została napadnięta przez UPA **23.08.43 r.** Oto lista ofiar:
 1-12 BRZEZICKA Danuta (1 miesiąc); Genowefa l. 23; Jadwiga l. 32; Jan l. 24; Jan l. 4; Maria l. 25; Mieczysław l. 2; Stanisław l. 7; Stanisława l. 55; Stefan l. 3; Tadeusz l. 27; Zofia l. 16.
 13-18 BRZEZICKA Alina l. 16; Ewelina l. 45; Józef l. 30; Leon l. 18; Wiktoria l. 10; Witalij l. 53.

- 19-23 BRZEZICKA Albina l. 5; Antonina l. 35, Halina l. 7; Leonard l. 10; Piotr l. 48.
 24-30 BRZEZICKA Halina l. 5; Kazimiera l. 11; Michalina l. 30; Mieczysław l. 9; Piotr l. 43; Wacław l. 7; Wojciech l. 70.
 31-32 DERFLER Jan 7; Klimaszewska- Derfler Ludwika l. 35.
 33 GAJDEMSKI Władysław l.18.
 34-39 GAJDEWSKI Adam l. 39; Helena l. 12; Maria l. 10; Mieczysław l. 2; Regina l. 14; Wiktoria l. 30.
 40-45 GORZAŁA Halina l. 4; Eugeniusz l. 7; Jadwiga l. 14; Janina l. 29; Józef l. 29; Roman l. 42; Stanisława l. 3.
 46-49 GORZAŁA Antonina l. 39; Stanisław l. 10; Stefan l. 40; Zofia l. 7.
 50-53 KAZIMIERCZAK . Adela l. 60; Bronisława l. 21; Emilia l. 19; Władysław l. 40.
 54-55 KESLER Maria l. 12; Teofila l. 33.
 56-61 KOZAKIEWICZ Aleksander l. 40; Helena l. 14; Mieczysław l. 10; Piotr l. 12; Rozalia l. 35; Stanisław l. 8
 62-64 KOZAKIEWICZ Czesław l. 20; Stanisław l. 18; Zdzisław l. 16
 65-68 KOZAKIEWICZ Edward l. 19; Franciszka l. 17; Katarzyna l. 55; Stanisław l. 15.
 69-70 KOZAKIEWICZ Jan l. 39; Tadeusz l. 15.
 71-72 KRASZEWSKI Stanisław l. 32; Wiktoria l. 56.
 73 LITWINOWICZ Filip l. 50.
 74-78 MARCINKOWSKA Adela l. 58; Jadwiga l. 33; Kazimiera l. 4; Piotr l. 33; Regina l. 6.
 79-84 MARCINKOWSKI Adam l. 17; Aniela l. 44; Antoni l. 15; Leon l. 6; Piotr l. 47; Stanisław l. 13.
 85-89 MARSZAŁKOWSKA Jadwiga l. 24; Józef l. 55; Kazimierz l. 16; Maria l. 50; Mieczysław l. 18.
 90-93 MARSZAŁKOWSKA Franciszka l. 26; Jan l. 8; Józef l. 37; Stanisław l. 65.
 94-96 MARSZAŁKOWKI Aleksander l. 70; Kunegunda l. 69; Stanisław l. 6.
 97 MILECKA Feliksa l. 80.
 98-106 PASZKOWSKA Anna l. 13; Bronisław l. 59; Bronisława l. 30; Jan l. 4; Katarzyna l. 11; Marcelina l. 67; Maria l. 21; Walenty l. 6; Wieńczysław l. 35.
 107-115 RUBINOWSKI Adam l. 60; Jan l. 13; Jan l. 75; Stanisław l. 19; Stanisław l. 35; Tadeusz l. 6; Teresa l. 8; Anna l. 50; Władysław l. 16 .
 116-118 RUBINOWSKA Elżbieta l. 60; Marcelina l. 60; Nikodem l. 65
 119-124 STYCZEŃ Czesław l. 1 roczek; Danuta l. 6; Edward l. 3; Leon l. 40; Paulina l. 70; Stanisława l. 37
 125-127 SZLACHCIUK Aleksander l. 40; Florian l. 60; Jadwiga l. 60.
 128-132 SZLACHCIUK Eugeniusz l. 15; Józefa l. 80; Maria l. 40; Piotr l. 55; Tadeusz l.18.
 133-137 ZAJĄCZKOWSKI Antoni l. 35; Józefa l. 32; Katarzyna l. 3; Teresa l. 5; Wacława l.

7

1R KALINOWSKI Włodzimierz Rosjanin, nauczyciel l. 76.

PNIEWNO wieś sołecka, gm. Lubieszów

We wrześniu 1943 r. zostały zamordowane przez nacjonalistów ukraińskich dwie rodziny polskie

1 KWIATKOWSKA Marianna l. 54 (matka Zofii)

2-3 Zofia z d. KWIATKOWSKA l. 25 z córką l. 3.

4-8 rodzina NN (5 osób).

PODBOROCZE wieś niedaleko od Kamienia Koszyrskiego

Masowy mord dokonany przez UPA miał miejsce **11.04.1943 r.** Palili ludzi w ich domach.

1-2 ARTECKI i.n. i jego córka

3 BOROWSKA i.n.

- 4-8 BURCZAK Zofia i jej 4 dzieci: Regina, Maria, Eugenia i Józef.
- 9-12 KORYCKI Mikołaj i jego żona Maria, jego brat Aleksander i córka Stanisława
- 13 osoba NN z domu Arteckich
- 14 osoba NN
- 15 SOZDANOWICZ i.n.
- 16 ZAKRZEWSKA Bronisława
- 17 ZDANOWSKI Władysław

POŻÓG wieś, cegielnia i leśniczówka, par. i gm. Lubieszów

We wrześniu 1943 r. podczas napadu UPA zostało zamordowanych 15 osób:

- 1-5 CZERENIUK Władysław z żoną Marią i córkami: Kazimierą, Władysławą i Zuzanną
- 6-7 PIEKARSKI i.n. z żoną i.n.
- 8-9 ZYBURA Franciszek i jego żona Zuzanna z d. Bielak
- 10-13 ZYBURA Maria (żona Władysława) w trakcie porodu, jej niemowlę i synowie Henryk i Franciszek
- 14-15 ZYBURA Helena i jej syn (niemowlę)

REJMONTÓWKA KOLONIA , par. i gm. Lubieszów

09.11.1943 r. banda UPA ze wsi Derewlanka dokonała napadu i wymordowała ponad 100 osób, torturowano je przed śmiercią. Listę osób ustalali Zbigniew Małyszczycy i Władysław Skupiński.

- 1-2 ANDRZEJAK Maria i jej syn Jan
- 3-6 GRANAT Józef i jego żona Władysława oraz ich dwoje dzieci
- 7-8 GRANAT Filip i jego żona Jadwiga
- 9 ILCZUK Edward
- 10 IWANIAK Maria
- 11-13 JAREMEK Józef i jego dwie córki
- 14 JAŁOWIECKA Zofia
- 15-19 JURZYŃSKI Franciszek i jego żona Agnieszka oraz ich troje dzieci
- 20-21 KONDRAS Jan i jego żona Antonina
- 22-26 KOZIERADZCY i.n. małżeństwo i troje dzieci
- 27-33 KALISZ Józef, jego żona Anna i ich córka Maria oraz pozostałych 4 dzieci
- 34-36 KOWALCZYK Andrzej i jego dwaj synowie Stanisław i drugi i.n.
- 37-39 KOWALSKA i.n. i jej dwoje dzieci
- 40-43 LIPA Jan, jego żona Genowefa i ich dwoje dzieci
- 44 LIPA Paweł
- 45 MINCZUK Jan
- 46 MACIEJSKI Tomasz
- 47 MAĆKOWSKI Franciszek
- 48-52 MELNEROWICZ Franciszek, jego żona Barbara i synowie: Władysław, Józef, Antoni.
- 53-55 MOTWICKI Franciszek i jego żona Bronisława i syn Kazimierz **zam. wiosną 1943 r.**
- 56 MRÓZ Bazyli
- 57-61 OPAT Andrzej, jego żona Józefa i córka z mężem i dzieckiem.
- 62-65 OSIĄK Franciszka i jej dzieci: Eufemia, Zofia i Czesław
- 66 PARTYKA Bartłomiej
- 67-68 PAWELEC Paweł i Maria
- 69-72 PIASECKI Tomasz i jego żona Władysława oraz córki Helena i Maria
- 73-77 POREBSKI Paweł, jego żona Antonina i troje dzieci
- 78 RDZEŃ Kazimierz
- 79 RYBICKI Bartłomiej
- 80-82 SAFIN Stanisław i jego dzieci: Wanda i Jan (l. 14) **zam. wiosną 1943 r.**
- 83-84 SAJDAK Stanisław i jego córka Teresa

- 85-87 SUSZEK Tomasz i jego dzieci Zofia i Kazimierz
 88 TŁOCZEK Michał
 89-90 TUSZYŃSKI Bolesław i Stanisław
 91-94 WIATR Agnieszka oraz Stefania z dwiema córkami
 95-97 ZALEWA Helena z córkami Stanisławą i Danutą
 98-99 ZAWALSKI Jan z żoną
 100 ZWOLAK Jan
 101 ABEL Józef **zam. wiosną 1943 r.** na drodze do Kamienia Koszyrskiego
 102 SUSZEK Mieczysław **zam. wiosną 1943 r.** na drodze do Kamienia Koszyrskiego
WÓLKA SZCZYTYŃSKA (2 km od Załuchowa koło wsi Zapripitje)
 1-19 **W 1943 r.** do wsi wpadli banderowcy i zamordowali 19 osób NN, w tym dzieci. Jeden młody człowiek pobiegł po krach na jeziorze do radzieckich partyzantów - przyszli natychmiast z pomocą, złapali bandytów i prawdopodobnie zabili ich i uratowali 10 osób.

ZAGŁUSZE (chutor)

Masowego mordu dokonano **w maju 1943 r.** osoby bestialsko torturowano. Mówiło się, że mordowała banda popa prawosławnego z Chocieszowa. Oto lista ofiar:

- 1-3 CZWALIŃSKIE trzy siostry: Janina l. 19, najstarsza, Longina i Leontyna najmłodsza straszliwie okaleczona umierała całą dobę.
 4-7 ŁUKASZEWICZ i.n. jego żona i dwie córki
 8-9 POŁUDNIEWSKI i.n. i jego żona

ZAPRIPITJE

- 1 KLUSIŃSKI Józef
 2-4 MARCINKOWSKI Bronisław, jego żona Karolina i dwóch synów uprowadzeni, przepadli bez śladu
 5 MARCINKOWSKA Waleria babka wyżej wymienionych
 6-9 nauczyciel NN, jego żona i dwie córki

PARTYZANCI POLSCY, którzy zginęli w walce z UPA lub zostali zamordowani:

W październiku 1943 r. zginęli w rejonie wsi Młynek:

- 1-4 KWIATKOWSKI Henryk, MADEJ Stanisław, PIASECKI Stefan, NN lat 19. a w rejonie wsi Wyderta zginęli:
 5-7 GAJEWSKI Jan i MAKOWIEC i.n. a koło wsi Derewek PIASKOWSKI Kazimierz
 8-11 **W listopadzie 1943 r.** koło wsi Lubiąż zginęły 4 osoby NN z Wielkiej Głuszy.
17.12.1943 r. zginęli w rejonie wsi Lachowicze partyzanci z Wielkiej Głuszy:
 12-13 KOWALCZYK Stanisław i MANIECKI i.n.

Zestawienie strat dla województwa poleskiego według danych z lutego 2017 r. :

Osoby znane z nazwiska	445
Osoby nie znane z nazwiska	208 plus straty nie określone liczbowo
Razem	653
Osoby innej narodowości niż polska	1R

Tak więc liczba ofiar udokumentowanych poniesionych na skutek działalności nacjonalistów ukraińskich wynosi według obliczeń w lutym 2017 r. **108.815** a liczba ofiar znanych z nazwiska wynosi **51.768**. Liczba szacunkowa ogółu strat nie zmienia się i wynosi **80.324** dla trzech województw b. Małopolski Wschodniej (Halicji), **60 tys.** dla Wołynia, **15 tys.** dla Lubelszczyzny i **3000** dla Polesia. Jest możliwe, że liczbę szacunkową ofiar dla Polesia trzeba będzie zmniejszyć np. **do 2 tysięcy** ale musimy poczekać na dalsze zgłoszenia.

Uwzględniając tą poprawkę ogólna szacunkowa liczba ofiar wynosi na dzień 20 lutego 2017 r., w zaokrągleniu 157.000 osób.

Literatura:

Jankiewicz L.S. 2016. Uzupełnienie do listy strat ludności polskiej podanej przez Stanisława Jastrzębskiego dla województwa lubelskiego. **W: Listowski W. red.:** Ludobójstwo OUN-UPA na Kresach Południowo-Wschodnich. Wyd. Stowarzyszenie Kresowian Kędzierzyn-Koźle.

Ks. Marecki J. 2013. Męczennicy Wołynia. 70 rocznica ludobójstwa Polaków. Nasz Dziennik, dodatek z dnia 11.07.2013 r. str.V.

Na Rubieży nr. 30/1998 str. 30-36 (Autorzy: Małyszczycy Zbigniew, Skupiński Władysław i Cebryk Feliks).

Na Rubieży nr. 67/2003 str. 23-32 i str. 33-39 (A. Juniewicz)

Na Rubieży nr. 104/2009 str. 28-55. (autorzy: Kwiatkowski Bolesław, członkowie rodziny Brzezula, Szczepaniak Jan, Zaręba Stanisław, Turowska Maria, Soboń Anna, Zagórska Felicja, Szczypała Zuzanna; opracowanie Grabowska Zuzanna i Grabowski Andrzej) .

Na Rubieży nr 107/2010 str. 41-42 (bez autora).

Rubieży nr 109/2010 str.55-57 (autorzy: Dunal Janina, Czopik Jan, Szypszak Rozalia i inni.)

Na Rubieży nr. 116/2011 str. 50-51 (autor Marcinkowski Stanisław)